

нмет іншага.

Фінансаванне дэ йнасці шматлікіх арганізацый, якія займаюцца дасугам пенсіянераў, ідзе з розных крыніц — царкоўных, дасярачынных, дзяржаўных. Выдаткі, зразумела, вялікія, бо стварэнне і падтрыманне ў належным парадку матэрыяльнай базы патрабуе значных сродкаў. Усведамленае неабходнасці такой дэ йнасці ў розных сферах грамадства дапамагае знайсці разуменне энтузіястам гэтай справы, спецыялістам, якіх няма прэца ў галінах, звязаных з жыццём пажылых людзей. Вовыт іншых дзяржаў у падтрымку высокароднай работы ў галіне дасуга пенсіянераў варты уважлівага вывучэння і пераўвучання ўсяго лепшага.

ПАХАВАЛЬНА-ПАМІНАЛЬНАЯ АБРАДАСЦЬ БЕЛАРУСАЎ

Я.П. Ліпень

Стан сучасных пахавальных абрадаў у рэспубліцы сведчыць аб тым, што цяпер у беларускім пахавальным абрадзе назіраецца пераплачэнне старых народных звычаяў, якія склаліся ў даўнія часы, рэлігійных і новых. Паступова змяня, адміраюць некаторыя традыцыйныя абрады і звычаі звязаны са зменай эканамічных фармацый, светапогляду насельніцтва.

З усіх сямейных абрадаў беларускага народа пахавальна-памінальная абраданасць менш за ўсе панесла змяненні, у ей у большай ступені, чым у радзінных і вясельных абрадах захаваліся традыцыйныя элементы. Як паказалі даследаванні сацыялагічнага даследавання, праведзенага аўтарам, большасць пахаванняў праводзіцца па абраду, дзе старыя звычаі пераплітаюцца з новымі, узнікшымі ў савецкі час. Пахавальная абраданасць складаецца з трох паслядоўных этапаў: перадапахавальны дзеянні, звязаныя з фактам смерці і падрыхтоўкай нябожчыка да пахавання; пахаванне; пасляпахавальныя — памінальныя абрады.

У перадапахавальным этапе у наяўнасці такія традыцыйныя элементы і дэталі як закрыванне вачэй нябожчыку, абмыванне, адзяванне (нажэдака, ва ўсе новыя), апавячэнне сванкоў, нясланне каля нябожчыка. Захаваліся, асабліва ў сельскай мясцовасці, гаданні. Па звычаю, у памінальні, дзе ўстаноўлена труна, люс-

терці і картину завешаюча тканінай. Дзе-нідзе знешняй праймай жалобы смло і застаюцца чорнае адзенне на сваяках, або чорная хустка на галаве жанчына. Сустрэкаюцца выпадкі выковання рэлігійных прадлісаняну, адпяванне памёршага, удзел святшчэнніка. Усе часней, пасля смерці блізкага чалавека сем'і звяртаюцца да паслуг пахавальных бюро, асабліва у горадзе, якія бяруць на сябе клопаты, звышання з пахаваннем. Вядомым грамадскім дзелчам пахаванне арганізуюае прадпрыемства, дзяржаўная установа, труну з целаю нябожчыка для развітання устааудляюць у будынку, арганізуюць, клубы, праводзіцца жалобная паніхіда.

Па Ісхучай у Бяжыці традыцыі кавалі нябожчыка на другі, рацэй на трэці дзень, пахаванне праходзіць у другой пакове дня. Па звычай выносяць нябожчыка наперад нагамі, блізкія сваякі на павінны неслі труну, капаць магіду. Бятуе і такі звычай, як кіданне жменькі зямлі у яму на труну, традыцыйна магіліны збудаванні, узгоркі і інашэ. Закараняюцца пахаванні у суправаджанні армэстра або жалобнай музыкі, запісанай на магнітафон, але востра стаіць праблема музыкальнага суправаджання у сельскай мясцовасці. З пабудовай у Мінску у 1986 г. крэматорыя, пахаванне праходзіць у спяне кудумбарыя, куды устааудляюцца урна з прахам.

Найбольш поўна з пахавальнай абраднасці захаваўся памінальныя абрады. Вяроча бытуе сярод насельніцтва звычай наладжываць пасля пахавання памінальную трапезу "жалобны стол", інашыя тэрміны правядзення памінак, асабліва сорак дзён і гадавіна. Захаваўся звычай наведваць магілы нябожчыкаў у дзень паміці памёршых вясной - "радауніцу", які зараз стаў непрацоўным днём. З 1988 г. у рэспубліцы адраджаліцца і восенюскі дзень памінаання продкаў - "эміграцкія дзеды". Захаваўся на памінальных трапезах і абрадавыя стравы. Самыя распаўсюджаныя - гэта кашун, сита, часам каша, боршч, у асобных месцах прысутнічае некалькі абрадавых страў, якія абавязаны пагентаваць усе прысутныя.

Адзначаюцца у пахавальнай абраднасці негатыўныя моманты: гэта высокі кошт пахавання, жудаснае становішча могілак і змят інашага.